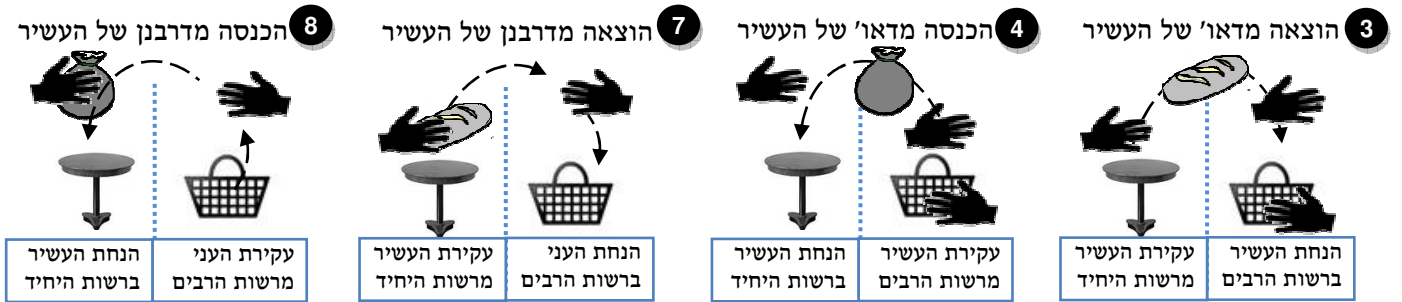

ב ע"א-ג ע"א. יציאות השבת - שתיים שהן ארבע

מהפס' וי'צו משה ויעבירו קול במחנה לאמר: איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש, ויכלא העם מהביא" (שמות ל"ג). נלמד שנאסר בשבת להוציא חפצים מרשות היחיד, אל המשכן, רשות הרבים. מסברא נלמד שגם להיפך אסור, להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד. התורה אסרה הוצאה מרה"י / הכנסה לרה"י מרשות הרבים בעשיית שתי הפעולות יחדיו: עקירה והנחה, וחכמים אסרו אף אחת מן הפעולות (או עקירה או הנחה) בהוצאה והכנסה (שמא ימשך ויטעה לעשות את כל הפעולה לבדו) ובעיגולים מופיע סדר הדוגמאות במשנה].

"שתיים שהן ארבע בפנים" העומד ברשות היחיד: מהתורה - שתי הוצאות, מדרבנן - שתי הוצאות

"שתיים שהן ארבע בחוץ" העומד ברשות הרבים: מהתורה - שתי הוצאות, מדרבנן - שתי הוצאות

מדוע במשנתנו נאמר שמונה מקרים, ובמשנה בשבועות נאמר רק ארבעה מקרים?

משנתנו שעיקר עיסוקה בדיני שבת שנה התנא אבות (דין הוצאה שנלמד מהפסוק: מקרים 2+3 מדאו', 6+7 מדרבנן) ושנה תולדות (דין הכנסה שנלמד מסברא: 1+4 מדאו', 5+8 מדרבנן), בשבועות שנה רק אבות ("שתיים" 2+3 דין הוצאה מדאו', "שהן ארבע" 6+7 מדרבנן).

למעשה, במשנה בשבועות: "שתיים" הכוונה למקרים שחייב מדאו', ו"ארבע" הכוונה למקרים שפטור מדאו'- והרי אין זה דומה ל"מראות הטומאה" שבכל ארבעת הצבעים דינו כמצורע, וחייב אם נכנס למקדש או אכל קודש בעודו מצורע?

רב פפא: משנתנו שעיקר עיסוקה בדיני שבת שנה התנא החייב מדאו' (1-4) והפטור מדאו' (5-8), בשבועות שנה רק את החייב מדאו' ("שתיים" 2+3 דין הוצאה מעיקר התורה, "שהן ארבע" 1+4 דין הכנסה מדאו' שנלמד מסברא)

למעשה, במשנה בשבועות: "שתיים" הכוונה למקרי הוצאה מדאו', ו"ארבע" הכוונה למקרי הכנסה מדאו'- והרי המשנה אומרת "יציאות השבת" - משמע רק יציאות, ולא הכנסות?

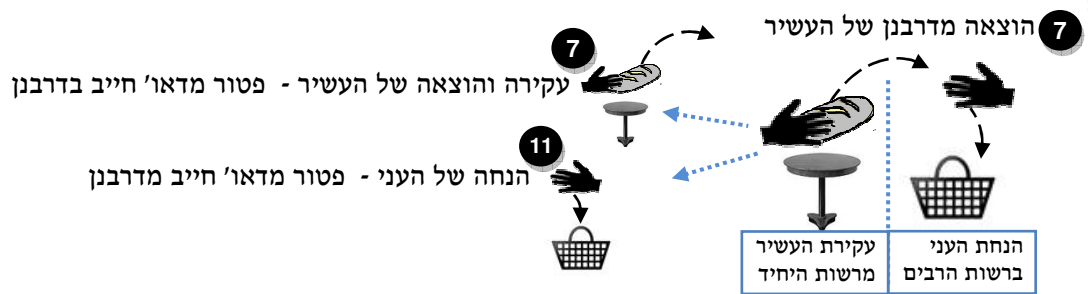
רב פפא: הכנסה גם ניקראת "הוצאה", והוכחה מהמשנה המפרטת את ל"ט המלאכות שפוסקת: "המוציא מרשות לרשות חייב", שמדובר גם בהכנסה שחייב בה (כמבואר במשנתנו), ו"הוצאה" הכוונה לעקירת חפץ ממקומו (ביחס לחפץ זה נחשב "הוצאה" מרשות לרשות, ללא קשר להיכן עומד האדם)

משנה שבועות

(נושאים שיש שני דינים מהתורה, ונרמז בה לשני דינים נוספים שקבעום חכמים): **שבועות שתיים** (חייב קורבן עולה ויורד הנשבע ש"לא יאכל" ואכל, ולהיפך) **שהן ארבע** (חייב הנשבע על העבר ש"לא יאכל" ובאמת כן אכל, ולהיפך). ידיעות הטומאה **שתיים** (חייב קורבן עולה ויורד במידה והיה טמא, וסבר שהוא טהור, ולכן אכל קודש או נכנס למקדש) **שהן ארבע** (חייב היודע שהוא טמא, אך נעלם ממנו שהבשר קדוש, או שזהו מקום המקדש). מראות נגעים **שתיים** (אדם נטמא בצרעת אם ראה שאת או בהרת על בשרו) **שהן ארבע** (נטמא בצרעת אף שראה נגע כצמר לבן או כקרום הביצה). **יציאות השבת שתיים שהן ארבע.**

רבינא: משנתנו גם אומרת "יציאות", ומיד מביאה דוגמא של הכנסה (מקרה 1)

רב מתנא מקשה לאביי: במשנה יש יותר מקרים, לא 2 שהן 4, אלא 2 שהן 6. 2 מקרים של הוצאה/הכנסה שחייב מדאו', וכל מקרה שפטור מדאו' אפשר לחלקו לשני מקרים: מקרה מצידו של העשיר, ומקרה מצידו של העני (סה"כ 12 מקרים). לדו' *

אביי מקשה לרב מתנה: לשיטתך, אפשר להמשיך לחלק אף את המקרים שחייב מדאו' לשני מקרים: מקרה מצידו של העשיר, ומקרה מצידו של העני (סה"כ 16 מקרים). לדו' *

רב מתנה: אין זו קושיה, כי המשנה הייתה צריכה לשנות רק את המקרים ש"פטור אבל אסור" (פטור מחטאת וחייב מדרבנן. מקרים 5-12), אבל מקרים ש"פטור ומותר" (פטור אפילו מדרבנן, ומותר לכתחילה. מקרים 13-16) משום שלא עשה דבר - לא תשנה המשנה. וחוזרת קושייתי, מדוע יש רק 8 ולא 12 מקרים?

שמואל: כל "פטור" במשנה בהלכות שבת הכוונה ל"פטור אבל אסור", חוץ משלושה דינים מיוחדים שהכוונה ל"פטור ומותר" (צד צבי באופן שישב ומילא את הפתח שנחסם קודם ע"י אדם אחר. צד נחש שלא יזיק. פותח פצע להוציא את הליחה).

כיצד רב מתנא העמיד במשנתנו שהכוונה במקרים דאו' (מקרים 1-4) שהכוונה "פטור ומותר", הרי כל "פטור" במשנה בהלכות שבת הכוונה ל"פטור אבל אסור"?

המשנה שנתה רק את המקרים שיש בהם התחלת מלאכה - שחוששים שמא יטעה ויעשה את כל המלאכה. כדו' העשיר שעוקר ומוציא (מקרה 7) - ייתכן שיבוא להניח, ונמצא עושה מלאכה שלמה ומתחייב מדאו'. לכן נשנה במשנה רק "עקירות" (מקרים 5+7) ¹. אך מקרים שאין חשש שיבוא לידי מלאכה שלמה, כדו' העני שמניח את הלחם בסלו (מקרה 11) לא שנה אותו התנא למרות שבאמת עבר העני על איסור דרבנן.

כוונת שמואל בדבריו לכל מעשה שעושה בידיים, המשנה מתכוונת "פטור" - שפטור אבל אסור (חוץ משלושת המעשים הללו שפטור לגמרי), אבל במשנתנו שמדובר שהצד השני לא עשה דבר הכוונה "פטור" ל"פטור ומותר".

* המקרים ממוספרים בהתאמה: 1-4 הראשון עושה 2 מלאכות, והשני כלום. 5-8 הראשון עושה הוצאה ומלאכה, והשני מלאכה. 9-12 הראשון עושה מלאכה והשני הוצאה ומלאכה. 13-16 הראשון לא עושה כלום, והשני 2 מלאכות.

1 - רש"י ד"ה "פטורי דאמי". רש"י מתקשה בשאלה: תשובת הגמרא איננה תואמת את המקרים המובאים במשנה. במקרים 5+7 המוליך עשה "עקירה" ויש חשש שיגמור את המלאכה, ולכן יש לשנות מקרה זה במשנה. אך במקרים 6+8 המוליך אומנם הוא זה שעשה את העברה מרשות לרשות, אבל הוא ביצע את ה"הנחה" ואין באפשרותו לבצע מלאכה שלמה (הוא רק סיים את המלאכה ולא התחיל אותה)? אלא שבכל "סט" של ארבע, שנו שתי מלאכות אסורות מדאו', מלאכה שיש בה עקירה שחשש שתבוא לידי הנחה, וממילא הביאו את ההיפך שלה (בתחילה עקירה והוצאה, וממילא הוצאה והנחה). רש"י מביא תירוץ נוסף בשם רבותינו: שעיקר תחילת המעשה היא ה"הוצאה" עצמה, הושטת היד אל הרשות השנייה, ורק מקרים אלו שנו (מקרים 5-8). ומקרים שיש בהם רק התחלת (עקירה) או סיום המעשה (הנחה) בלא הושטה המשנה לא שנתה (מקרים 9-12).